

ВАРАЖБА НА «ЧОРНЫМ ЗОЛАЦЕ»

Як зменіцца вытворчая нафтавая квота?

Днямі ў венскай штаб-кватэры абдудзецца пасяджэнне Арганізацыі краін — экспарцёраў нафты (АПЕК), на якім мяркуецца вырашыць, што рабіць з квотамі на здабычу «чорнага золата». Гэта пакуль ключавы фактар няпэўнасці на рынку. Цяпер дзейнічае вытворчая квота ў 30 мільёнаў барэляў за суткі. 12 удзельнікаў арганізацыі (сярод іх — Саудаўская Аравія, Іран, Аб'яднаныя Арабскія Эміраты, Катар, Венесуэла) не могуць перавысці вызначаную мяжу. Прынамсі, такія ўстаноўлены «правілы гульні». Змена рысы абмежаванняў моцна адаб'ецца на кошыце нафты. Калі ўзровень здабычы будзе павялічаны, то чакаецца новы абвал катары. Ці падыеме ўрэшце АПЕК квоту? Інтрыга сусветнага маштабу павінна раскрыцца ўжо зусім хутка.

«Чароўныя» зніжкі

У чаканні абвешчання квоты на рынку ўжо адбываюцца заўважны зрухі. Напрыклад, апцыённыя трэйдары рэзка павялічылі стаўкі на падзенне нафтавых цен, адзначае Reuters. Так, лік апцыёнаў на продаж WTI на 30 долараў за барэль у сакавіку 2016-га падвоіўся. Тым часам кошт нафтавага кошыка АПЕК у мінулым месяцы зменшыўся да рэкорднага нізкага за апошнія 11 гадоў паказчыка — да 38,04 долара за барэль. Кошт кошыка, у які ўваходзяць 12 гатункаў, што здабываюцца членамі картэля, не толькі «абнавіў» абвал 2008-га, але і дасягнуў мінімуму 1 снежня 2004 года. Прычым адпаведны паказчык па выніках лістапада ў сярэднім склаў больш за 41 доллар, з пачатку гэтага года — \$51,39.

Нафта ад АПЕК таннее хутчэй, чым паўночнаморская сумесь Brent ці эталонны амерыканскі гатунак WTI, якія пакуль трымаюцца на 6-9 долараў вышэй за паказчыкі, зафіксаваныя падчас абвалу сярэдняга рынку ў 2008-м. Тады Brent абвалілася да 36,2 долара за барэль, WTI — да \$35,13. Паскоранаму патанненню сваіх гатункаў дапамагаюць самі члены картэля, аб'яўляючы зніжкі ў барацьбе за долю на рынку. Так, 11 лістапада Ірак заявіў, што снежаньскія пастаўкі цяжкіх гатункаў будучы праходзіць з дыскамтам у 5,25 долара да бенчмарку.

Тыднем раней зменшыла афіцыйны кошт продажу на канец года саудаўская нацыянальная нафтавая кампанія Saudi Aramco — амерыканская спажывец будучы купляць лёгкі гатунак Arab Light з прэміяй у 1,6 долара да бенчмарку (супраць \$2,05 у лістападзе), а цяжкую марку Arab Heavy — з дыскамтам у 2,2 долара (супраць \$1,75 у лістападзе). Яшчэ больш «чароўныя» зніжкі прапануюць саўдуйты ў Польшчы і Венгрыі — на традыцыйных расійскіх рынках, паведамляе кіраўнік «Раснафты» Igor Sечын і пацвердзілі крыніцы Reuters у трэйдарскіх кампаніях. У выніку дэмпінгу з боку блізкаўсходніх канкурэнтаў абвальваецца кошт продажу расійскага экспертнага гатунку Urals — калі на пачатку гэтага года ён прадаваўся з дыскамтам у 1-2 долара да Brent, то да канца кастрычніка, па звестках аналітычнага дэпартаменту

расійскага Цэнтрабанка, дысконт дасягнуў \$3,35 і працягвае расці.

Што з попытам?

Нафтавы рынак жыве ва ўмовах перавытворчасці — па выніках трэцяга квартала яна скарацілася, але па-ранейшаму складае больш за мільён барэляў за суткі, адзначае ў лістападаўскім дакладзе АПЕК. Гэта нафта здабываецца «пра запас», у выніку чаго сховішчы перапоўнены — у краінах, што ўваходзяць у склад Арганізацыі эканамічнага супрацоўніцтва і развіцця, камерцыйныя запасы сярэдняга дасягнулі гістарычнага рэкорду ў 2,942 мільярда барэляў, а разам са стратэгічнымі дзяржаўнымі — 4,525 млрд.

Яшчэ амаль мільярд барэляў знаходзіцца на борце дрэйфуючых танкераў, пераўтвораных у пльывучыя нафтаасховішчы. Як паведамляе кіраўнік лівійскай нафтаздабывальнай дзяржаўна-парацыі National Oil Corp. Мустафа Санала, у краіне плануецца аднавіць працу экспертных тэрміналаў і здабычу нафты на радовішчах Sharaga і Elephant. Яны могуць даваць каля 440 тысяч барэляў за суткі, і здабыча можа выйсці на поўную магутнасць цягам тыдня пасля аднаўлення аперацый. Работы на радовішчах былі прыпынены каля года назад з-за пагроз бяспекі з боку ўзброеных фарміраванняў. «Калі Лівія адновіць здабычу, гэта стане яшчэ адным фактарам, што павялічвае лішак нафты на сусветным рынку», — лічыць аналітык Samsung Futures Хон Сун Кі.

Аналітыкі Міжнароднага энергетычнага агенцтва (IEA) прагназуюць, што лішак «чорнага золата» на нафтавым рынку пачне змяншацца не раней канца дзесяцігоддзя. У агенцтве лічаць, што кошт барэля дасягне 80 долараў не раней 2020-га. Паводле ўдакладненага прагнозу IEA, попыт на нафту цягам наступнай пяцігодкі будзе расці менш чым на 1% штогод. Але такога тэмпу росту недастаткова для таго, каб пераадолець наступствы празмернасці нафты, які справакаваў рэзкае падзенне цен на яе.

Запаўненне попыту на «чорнае золата» адзначаецца пасля амаль пятнаццацігадовага рэзкага росту, выкліканага імклівым эканамічным развіццём Кітая і іншых эканомік,

якія інтэнсіўна развіваюцца. Цяпер, аднак, Пекін імкнецца адыходзіць ад «бруднага» паліва. Таксама ў змяшэнні попыту на нафту ў Паднябеснай сваю ролю адыграў і распачаты пераход на іншую мадэль эканамічнага развіцця.

«Мы набліжаемся да сканчэння перыяду вельмі рэзкага росту попыту ў гісторыі энергетыкі, — расказаў у інтэрв'ю Financial Times выканаўчы дырэктар IEA Фаціх Бірол. — Попыт зменшыўся ў параўнанні з папярэднімі гадамі ў выніку павышэння эфектыўнасці вытворчасці і змагання з глабальным пацяпленнем, якое многія нафтавікі недаацэньваюць. Попыт на нафту будзе аслабляць і імкненне да актыўнага выкарыстання ўзнаўляльных крыніц энергіі».

У IEA лічаць, што кошт барэля «чорнага золата» дасягне 80 долараў не раней 2020 года. У трэцім дзесяцігоддзі, паводле галоўнага сцэнарыя, попыт на нафту практычна перастане расці. У 2020—2040 гадах ён павялічыцца ўсяго толькі на 5% і дасягне да 2040-га 103,5 мільёна барэляў у дзень. Цяпер жа попыт на нафту складае 94,5 млн, што на 1,5% больш, чым летась.

Попыт на нафту ў ЗША, ЕС і Японіі да 2040 года зменшыцца прыкладна на 10 мільёнаў барэляў у дзень, а ў

кі ў адным кірунку — угару. Другое, лічылася, што, пакупнікі і прадаўцы не паспяваюць хутка адрагаваць на цэны, якія хутка змяняюцца, і гэта прыводзіць да далейшых зрухаў на рынку. Трэці прынцып абвешчаў, што «струмень» нафты рухаецца з усходу на захад: з Блізкага Усходу ў Еўропу і Паўночную Амерыку. І, цацвёртае, была ўпэўненасць, што АПЕК у сілах стабілізаваць рынак, павялічваючы або змяншаючы аб'ём нафты, якая здабываецца.

Усе гэтыя прынцыпы аказаліся спрэчнымі, адзначае ў артыкуле Independent. Вычарпальнасць нафты пастаўлена пад пытанне пасля адкрыцця новых метадаў яе здабычы. Матэматыка здабычы сланцавай нафты мае свае асаблівасці — аб'ёмы яе здабычы рэагуюць на змену цен. «Струмень» нафты цячэ сёння з захаду на ўсход: з абедзвюх Амерык і Блізкага Усходу — у Індыю і Кітай. І, нарэшце, магчымасці АПЕК у стабілізацыі рынку не такія ўжо эфектыўныя, як гэта было раней.

З пункту гледжання макраэканомікі, нізкія цэны на нафту павінны даць штуршок для глабальнага эканамічнага росту. Аднак усё не так проста. Развіцця краіны даўно ўжо перайшлі на эканомнае выкарыстанне крыніц энергіі. Напрыклад

«АПЕК не зменшыць здабычу нават пры 20 доларах за барэль, казаў міністр нафты Саудаўскай Аравіі Алі аль-Наімі».

Вялікабрытанія цяпер выкарыстоўвае менш энергіі, чым у 1965 годзе. Так што танная нафта не асабліва закране брытанскіх спажывцоў, за выключэннем вытворцы энергаўрсурцаў — Шатландыі.

Больш выйграюць Еўропа і Японія, але не карэнным чынам. У самым выйгрышным становішчы ад зніжэння цен на нафту апынуліся краіны, якія развіваюцца. Такім чынам, выйграюць Кітай і Індыя, як самыя буйныя спажывецы, прайграюць эксперцеры нафты — Расія, краіны Блізкага Усходу, некаторыя краіны Афрыкі і, у меншай ступені, Канада.

Памеры фондаў, дзе збіраліся грошы, атрыманыя ад продажу нафты, у краінах-экспарцёрах адрозніваюцца. Саудаўская Аравія можа страціць назапашанае за пяць гадоў, калі працягне расходваць цяперашнімі тэмпамі, адзначае ў справаздачы Міжнароднага валютнага фонду. У такім жа становішчы Бахрэйн і Аман. Аднак ААЭ, Кувейт і Катар пратрымаюцца на зберажэннях ад экспарту нафты яшчэ больш 20 гадоў.

Рост валавога ўнутранага прадукту краін Персідскага заліва (Бахрэйн, Кувейт, Аман, Саудаўская Аравія, Катар і Аб'яднаныя Арабскія Эміраты) запаволіцца, з-за падзення цен на нафту бюджэты не даліццаца 275 мільяр-

даў долараў экспертных паступленняў, паведамляе выканаўчы дырэктар МВФ Крысціян Лагард. «Зараз вялікая доля падатковых і экспертных паступленняў у дзяржавах Персідскага заліва прыпадае на нафту. Рэшткі на рахунках рэгіёна рэзка змяншаюцца. Па прагнозах МВФ, бюджэтны дэфіцыт складзе сёлета 12,7% ВВП», — лічыць Крысціян Лагард. Таксама, па яе словах, чакаецца запаволенне росту ВВП краін рэгіёна да 3,2% у 2015 годзе і 2,7% у 2016 годзе, што менш, чым у 2014 годзе (3,4%). Аднак створаныя «буферныя фонды» дазваляюць «пазбегнуць патрэбы раптоўнага карэктавання фіскальнай палітыкі» і выконваць узятую дзяржавамі сацыяльную нагрузку, дадала выканаўчы дырэктар МВФ.

Вайна за долю

«Думаю, АПЕК пакіне квоты без змен, але, найхутчэй, будзе іх парушаць. Коштавая вайна за рынкі збыту яшчэ не завершана. Хто першым завагаецца ў гэтым супрацьстаянні — амерыканскі сланец, АПЕК ці іншыя гульцы, пакажа толькі час», — заўважае дырэктар аўдытарска-кансалтынгавай групы BDO ў Расіі Сяргеі Албу.

Аднак у той жа Саудаўскай Аравіі можа быць сваё меркаванне пра квоты. Найбольш відавочны крок пры нізкіх ценнах на нафту — замарудзіць вытворчасць. Тады баланс попыту і прапановы выраўноўваецца, тавар даражэе. Але перастаць пампаваць нафту — значыць пазбавіцца сваёй нішы, страціць пакупнікоў. Месца, якое вызвалілася, зоймуць канкурэнты. АПЕК не зменшыць здабычу нават пры 20 доларах за барэль, казаў міністр нафты Саудаўскай Аравіі Алі аль-Наімі. «Маю долю аднімуць рускія, амерыканскія і бразільскія кампаніі», — так ён ацэньваў рызыкі ад зніжэння вытворчасці.

Таму каралеўства можа павялічыць выпампоўку нафты. Раней МВФ папярэдзіў Саудаўскую Аравію пра рэзкі рост дэфіцыту бюджэту з-за ценнавага абвалу. Збалансаваць прыбыткі і выдаткі Эр-Рыяд зможа толькі пры 106 доларах за барэль, адзначылі аналітыкі фонду. На фоне трывожных звестак пра стан казны, каралеўства рыхтуецца да сярэвіннай вайны, інвестуючы ў здабычу нафты. Апроч таго, Саудаўская Аравія збіраецца афармляць вонкавыя пазыкі, каб і далей укладвацца ў вытворчасць, паведамляе Forbes. Павышэнне квот АПЕК дазволіць Эр-Рыяду бесперашкодна пампаваць вуглевадароды ў патрэбныя аб'ёмы. Цэны на нафту, адпаведна, пойдучы ўніз яшчэ хутчэй.

Такім чынам, каралеўства збіраецца прыціснуць амерыканскіх канкурэнтаў — сланцавыя кампаніі. Паспехі ўжо ёсць: з-за нізкіх цен колькасць рабочых свідравальных устаноў у ЗША зменшылася да 711 (летась у кастрычніку іх было больш як 1,6 тысячы), 20 карпарацый збанкрутавалі, а аб'ёмы здабычы сланцавай сыравіны зменшыліся на 500 тысяч барэляў у суткі. Праўда, тут ёсць велізарныя рызыкі і для саміх саўдуйтаў.

У снежні да АПЕК далучыцца яшчэ адзін удзельнік — Інданезія. Краіна здабывае каля 0,9 мільёна барэляў за дзень, і квоты могуць быць павышаныя якраз на гэтую велічыню. Праўда, у картэлі ёсць і зацяты прыхільнік скарачэння здабычы — Венесуэла. Баліварыянская рэспубліка зараз перажывае адзін з самых цяжкіх за ўсю сваю гісторыю эканамічных крызісаў. Таму варажба на «чорным золаце» выглядае далёка не так адназначна.

Захар БУРАК.

Плюсы і мінусы

Як заўважаюць эксперты, раней існавала чатыры асноўныя прынцыпы, што вызначалі дынаміку нафтавага рынку. Па-першае, меркавалася, што запасы нафты вычарпальныя, а значыць, цэны будучы рухацца толь-